

”KOLEMO”

Kontraksbestemmelser for levering og montering
av elektromekanisk utstyr (2009)

”KOLEMO”

**Kontraksbestemmelser for
levering og montering av
elektromekanisk utstyr**

INNHALDSFORTEGNELSE

ALMINNELIGE BESTEMMELSER	4
1 DEFINISJONER	4
2 KONTRAKTSDOKUMENTER OG TOLKNINGSREGLER	5
3 PARTENES REPRESENTANTER	5
UTFØRELSE OG FREMDRIFT	7
4 GENERELLE PLIKTER.....	7
5 KVALITETSSIKRING.....	7
6 KRAV TIL DOKUMENTASJON.....	8
7 PERSONELL M.V.	9
8 HELSE, MILJØ OG SIKKERHET (HMS) OG FORHOLD TIL YTRE MILJØ	9
9 SAMARBEID MELLOM LEVERANDØRER.....	10
10 UNDERLEVERANSER	10
11 FREMDRIFT	10
ENDRINGER, INNSTILLING OG AVBESTILLING	12
12 ENDRINGER.....	12
12.1 <i>Kjøperens rett til å pålegge Leverandøren endringer</i>	12
12.2 <i>Skriftlig pålegg</i>	12
12.3 <i>Uenighet om hvorvidt det foreligger en endring</i>	12
12.4 <i>Oppgjørsregler ved endringer der enhetspriser/rater er avtalt</i>	13
12.5 <i>Oppgjørs- og revisjonsregler ved endringer der enhetspriser/rater ikke er avtalt eller ikke er anvendelige</i>	13
13 KJØPERENS RETT TIL AVBESTILLING	13
14 KJØPERENS RETT TIL MIDLERTIDIG Å INNSTILLE ARBEIDET	14
FORSENDELSE OG MONTERING	15
15 FORSENDELSE OG MONTERING.....	15
MEKANISK FERDIGSTILLELSE, IDRIFTSETTELSE, KJØPERS PRØVEDRIFT OG OVERTAGELSE	16
16 MEKANISK FERDIGSTILLELSE, IDRIFTSETTELSE, PRØVEDRIFT	16
17 OVERTAGELSE	17
FAKTURERING, BETALING OG SIKKERHETSSTILLELSE	18
18 FAKTURERING OG BETALING	18
19 SIKKERHETSSTILLELSE	18
20 EIENDOMSRETT TIL KONTRAKTSGJENSTANDEN M.V.....	19
KONTRAKTSBRUDD OG FORCE MAJEURE	20
21 LEVERANDØRENS FORSINKELSE	20
22 LEVERANDØRENS MANGELSANSVAR	20
23 HEVNING PÅ GRUNN AV LEVERANDØRENS KONTRAKTSBRUDD.....	21
24 FORCE MAJEURE	21
ANSVAR OG FORSIKRINGER	23
25 ERSTATNINGSANSVAR UTENFOR KONTRAKTSFORHOLDET	23
26 ANSVARSBEGRENSNING.....	23
27 LEVERANDØRENS FORSIKRINGER	23
27.1 <i>Transportforsikring</i>	23
27.2 <i>Prosjektforsikring</i>	23
27.3 <i>Eget materiell</i>	24
27.4 <i>Ansvarsforsikring</i>	24
27.5 <i>Personforsikringer</i>	24

27.6	<i>Andre forsikringer</i>	24
28	KJØPERENS FORSIKRINGER.....	24
28.1	<i>Byggherreansvarsforsikring</i>	24
29	BESTEMMELSER GJELDENDE FOR ALLE DEKNINGENE.....	24
29.1	<i>Generelt</i>	24
29.2	<i>Melding om skade</i>	25
29.3	<i>Byggherrestyrt forsikringsprogram</i>	25
ANDRE BESTEMMELSER		26
30	RETTIGHETER TIL INFORMASJON, TEKNOLOGI OG OPPFINNELSER.....	26
31	PATENTER.....	26
32	HEMMELIGHOLDELSE AV INFORMASJON.....	26
33	ANVENDELIG LOV OG TVISTER.....	27

ALMINNELIGE BESTEMMELSER

1 Definisjoner

1. Avtaledokumentet er det dokumentet som er undertegnet av begge Parter og som bekrefter inngåelse av kontrakt.
2. Dag betyr løpende kalenderdag.
3. Endringsordre betyr skriftlig pålegg gitt i henhold til reglene i pkt. 12 på skjema fastsatt av Kjøperen
4. Force Majeure betyr en hendelse utenfor en Parts kontroll som han ikke burde ha forutsett da kontrakten ble inngått og som han heller ikke med rimelighet kan forventes å overvinne eller avverge virkningene av.
5. G betyr det til enhver tid gjeldende grunnbeløp i folketrygden i Norge.
6. Idriftsettelse betegner overgangen fra Systemutprøving til Kjøpers Prøvedrift
7. Kjøperen betyr kontraktspart som definert i Avtaledokumentet.
8. Kjøperens Leveranser betyr de leveranser som skal leveres av Kjøperen og som er spesifisert i Kontrakten.
9. Kjøperens Representant betyr den person som i henhold til pkt. 3 er utpekt til å opptre på Kjøperens vegne.
10. Kontrakt har slik betydning som definert i pkt. 2
11. Kontraktsgjenstanden betyr den gjenstand Leverandøren etter Kontrakten skal levere, dens enkelte deler, samt dokumentasjon, men omfatter ikke Kjøperens Leveranser før disse er inkorporert.
12. Kontraktssum betyr det samlede beløp som skal betales til Leverandøren i henhold til Kontrakten slik dette beløp er øket eller redusert etter bestemmelsene i Kontrakten.
13. Leveransen betyr Kontraktsgjenstanden samt alle ytelser som Leverandøren skal utføre eller besørge i henhold til Kontrakten.
14. Leverandøren betyr kontraktspart som definert i Avtaledokumentet.
15. Leverandørens Representant betyr den person som i henhold til pkt. 3 er utpekt til å opptre på Leverandørens vegne.
16. Mekanisk ferdigstilt/ferdigstilling betyr i relasjon til pkt. 16 og 21 den status Kontraktsgjenstanden skal ha oppnådd etter pkt. 16.2 første avsnitt.
17. Omtvistet Endringsordre har den betydning som angitt i pkt. 12.3.2.2.
18. Opprinnelig Kontraktssum betyr den sum som er angitt i Kontrakten ved signering av denne.
19. Overtagelsesprotokoll betyr det dokument som Partene skal opprette etter pkt. 17 når Kontraktsgjenstanden overtas.
20. Part betyr Leverandøren eller Kjøperen.
21. Prøvedrift betyr perioden fra Idriftsettelse frem til overtagelse iht. pkt. 17 finner sted.
22. Reklamasjonsfrist / Reklamasjonsperiode betyr den reklamasjonsfrist som er angitt i eller fastsatt i henhold til pkt. 22.

23. Systemutprøving består i dynamisk verifikasjon av at Kontraktsgjenstandens funksjoner og ytelser er i henhold til Kontraktens krav, gjeldende myndighetskrav, normer og standarder og omforent prosjektdokumentasjon. Systemutprøvingen omfatter herunder også funksjonstester, innreguleringer og idriftsettelsesprøver inntil Kontraktsgjenstanden fungerer i samsvar med Kontrakten og er idriftsatt av Leverandøren. Ytelsestester som praktisk sett må finne sted under Prøvedrift, foretas likevel under Prøvedriften (før Overtagelse iht. pkt. 17).
24. Tredjemann betyr alle andre enn Leverandøren og Kjøperen.
25. Underleverandør betyr en Tredjemann som har inngått avtale med Leverandøren eller en underleverandør om levering av varer eller tjenester i forbindelse med Leveransen.
26. Underleveranser betyr den del av Leveransen som skal utføres av en Underleverandør og alle ytelser med tilknytning til dette.

2 Kontraktsdokumenter og tolkningsregler

Kontrakten består av disse kontraktsbestemmelser, eget avtaledokument når dette er opprettet og følgende vedlegg:

- A. Endelig arbeidsbeskrivelse, inkl. grensesnittbeskrivelser
- B. Vederlaget og forfall
- C. Frister
- D. Administrative bestemmelser
- E. Spesifikasjoner (generelle tekniske krav)
- F. Kjøperens ytelser
- G. Kjøperens forsikringer
- H. Underleverandører
- I. Leverandørens spesifikasjon.
- J. Standardformular for Leverandørens Garantier

Henviing i Kontrakten til ovennevnte vedlegg er en henviing til innholdet av vedlegget med eventuelle endringer etter reglene i pkt. 12.

Inneholder Kontraktens dokumenter bestemmelser som strider mot hverandre, skal de gis prioritering i denne rekkefølge:

1. Eget avtaledokument når det er opprettet [her inntas eventuelle endringer i disse kontraktsbestemmelser]
2. Disse kontraktsbestemmelser
3. Alle vedlegg unntatt vedlegg D og vedlegg I i den rekkefølge som fremgår foran
4. Vedlegg D
5. Vedlegg I

Bestemmelsene i vedlegg B skal under ingen omstendigheter overstyre eller endre bestemmelsene i disse kontraktsbestemmelser.

Ved uoverensstemmelser mellom norsk og engelsk versjon av kontraktsbestemmelsene, der begge versjonene inngår i Kontrakten, gjelder norsk versjon fremfor den engelske.

3 Partenes representanter

I forbindelse med Kontrakten skal hver av Partene oppnevne en representant med fullmakt til å opptre på vegne av Parten i alle saker som angår gjennomføringen av Kontrakten, samt utpeke dennes stedfortreder. Hver av Partene kan, med varsel til den annen Part, oppnevne en ny representant eller stedfortreder.

Endringer i Kontrakten må alltid pålegges, eventuelt avtales av den/de person/er som inngikk Kontrakten, eller en person med samme eller høyere stillingsnivå.

UTFØRELSE OG FREMDRIFT

4 Generelle plikter

- 4.1 Leveransen omfatter et komplett anlegg i henhold til den spesifikasjon som fremgår av Kontrakten selv om mindre arbeider og mindre deler innenfor leveransens ramme og som naturlig hører til leveransen, ikke uttrykkelig er nevnt i spesifikasjonen eller fremgår av de tilhørende tegninger.
- 4.2 Leverandøren skal utføre sine plikter etter Kontrakten på en fagmessig og aktsom måte. Han skal herunder legge vekt på sikkerhetsmessige forhold for å ivareta liv, helse, miljø og eiendom.
- 4.3 Leverandøren skal sørge for at Leveransen blir i samsvar med Kontrakten, og at materiell og utstyr skaffet til veie av Leverandøren for inkorporering i Kontraktsgjenstanden er nye og at prosjektering og annet arbeid utført av eller for Leverandøren er tilpasset det formål og den bruk Leveransen i henhold til Kontrakten er ment å skulle tjene.
- 4.4 Leverandøren skal holde seg informert om og rette seg etter gjeldende lover og forskrifter, samt krav og pålegg av betydning for Leveransen fastsatt av offentlige myndigheter. Hvis endring av slike lover og forskrifter gitt etter Kontraktens inngåelse nødvendiggjør endring av Leveransen som påvirker Leverandørens kostnader eller fremdrift, kan Leverandøren kreve justeringer av Kontraktssummen og/eller fremdriftsplanen som reflekterer slike virkninger.
- 4.5 Kjøperen kan kreve at Leverandøren gir slik informasjon om utførelsen av arbeidet og om Leverandøren og dennes Underleverandører som Kjøperen er forpliktet til å gi myndighetene. Leverandøren skal gi Kjøperen adgang til å foreta inspeksjoner av Leveransen.
- 4.6 Leverandøren skal i rett tid innhente og opprettholde de godkjenninger og tillatelser som er nødvendige for utførelsen av Leveransen og som må eller kan innhentes i Leverandørens navn.
- 4.7 Kjøperen skal i rett tid innhente og opprettholde alle andre godkjenninger, tillatelser og konsesjoner. Etter Kjøperens anmodning skal Leverandøren hjelpe til med å innhente slike godkjenninger, tillatelser og konsesjoner.
- 4.8 Leverandøren skal sørge for evt. godkjenninger av midlertidige installasjoner. Gjenpart av meldingene sendes Kjøperen.

5 Kvalitetssikring

- 5.1 Leverandøren skal ha et iverksatt og tilstrekkelig dokumentert system for kvalitetssikring i overensstemmelse med de krav som er angitt i Vedlegg D – Administrative Bestemmelser.
- 5.2 Kjøperens Representant og personer med bemyndigelse fra ham skal ha rett til å foreta kvalitetsrevisjon og verifikasjon av Leverandørens og Underleverandørers systemer og arbeidsrutiner for kvalitetssikring.
- 5.3 Leverandøren skal på Kjøperens anmodning
  1. bistå med nødvendig assistanse til kvalitetsrevisjon og verifikasjon som nevnt i pkt. 5.2
  2. fremlegge tegninger, materialsertifikater, beregninger, testrapporter, osv som har betydning for bedømmelsen av arbeidet.
- 5.4 Kjøperen eller Kjøperens Representant har rett til å foreta de inspeksjoner hos Leverandøren og dennes

Underleverandører som anses nødvendig for å kontrollere at Leveransen utføres i henhold til Kontrakten. Leverandøren er forpliktet til å være Kjøperen behjelpelig ved slike inspeksjoner. Slike inspeksjoner skal være tidsfestet og omforent i en kvalitetsplan for Leveransen, se pkt. 6.1.

Leverandøren skal med 14 Dagers varsel gi Kjøperen beskjed om når forestående kontraktshjemlede prøver skal avholdes. Kjøperen har likevel rett til å foreta inspeksjoner utenom kvalitetsplanen med 14 Dagers varsel til Leverandøren. Partene skal selv dekke sine kostnader.

5.5 Inspeksjoner fritar ikke Leverandøren for at Leveransen skal leveres i henhold til Kontrakten. Dersom det påvises avvik fra Kontrakten, skal Leverandøren for egen regning gjøre nødvendige korreksjoner og legge til rette for ny inspeksjon inntil Leveransen er i henhold til Kontrakten.

5.6 Leverandøren skal søke etter mangler og uoverensstemmelser i Kjøperens dokumentasjon eller i Kontrakten forøvrig.

Dersom Leverandøren oppdager mangler og uoverensstemmelser i Kjøperens dokumentasjon eller i Kontrakten, er det Leverandørens ansvar å sørge for varsling uten ugrunnet opphold, samt foreslå nødvendige korrektive tiltak. Kjøperen skal uten ugrunnet opphold ta stilling til Leverandørens forslag, og skal dessuten medvirke dersom de korrektive tiltak krever endring av Kjøperens dokumentasjon. Reglene i pkt. 12 gjelder tilsvarende.

5.7 Kjøperen er ansvarlig for mangler og uoverensstemmelser i Kjøperens dokumentasjon. Dog skal Leverandøren dekke alle kostnader påført Kjøperen som følge av at Leverandøren ikke har varslet Kjøperen i henhold til pkt. 5.6 om mangler og uoverensstemmelser som han har oppdaget. Det samme gjelder dersom slike mangler og uoverensstemmelser burde vært oppdaget av Leverandøren.

6 Krav til dokumentasjon

6.1 Leverandøren skal innen den frist som fremgår av vedlegg C – Frister, utarbeide og oversende til Kjøperen en kvalitetsplan med tilhørende detaljert dokumentplan som viser hvilke beregninger, tegninger, testprosedyrer, montasjeanvisninger, idriftsettelsesdokumentasjon samt drifts- og vedlikeholdsdokumentasjon som skal leveres.

6.2 Kjøperen skal innen den frist som fremgår av Vedlegg C – Frister, utarbeide nødvendige dokumenter som Leverandøren trenger som underlag for å gjennomføre Leveransen i henhold til Kontrakten. Dokumentene forblir Kjøperens eiendom, og kan kun benyttes av Leverandøren i forbindelse med gjennomføringen av Leveransen.

6.3 Kjøperen kan kreve utlevert de av Leverandørens dokumenter som er nødvendige for kontroll av utførelsen. Detaljert liste over slike dokumenter skal forelegges Kjøperen av Leverandøren innen 15 Dager etter kontraktsinngåelsen hvis ikke annet er avtalt. De av Kjøperen derfra utvalgte dokumenter skal oversendes Kjøperen i god tid før det er aktuelt å bruke dem i forbindelse med produksjon, ut fra at Kjøperen skal ha 15 Dager til gjennomsyn, samt at dokumenter som kreves endret, skal til nytt gjennomsyn. Dersom Kjøperen krever endringer, skal Kjøperen påpeke hva som skal til for å tilfredsstille Kontraktens krav.

Kjøperen kan også kreve utlevert de leverandørdokumenter som Kjøperen av andre grunner har behov for. Leverandøren skal oversende til Kjøperen prøveprotokoller og øvrig avtalt dokumentasjon i henhold til Kontraktens fremdriftsplan.

6.4 Kjøperens godkjenning av tegninger, beregninger og/eller andre oppgaver og dokumentasjon som Leverandøren gir i forbindelse med Leveransen, fritar ikke Leverandøren for det fulle ansvar for at Leveransen blir utført i samsvar med Kontrakten.

- 6.5 I god tid før Kontraktsgjenstanden er klar for Systemutprøving og Idriftsettelse, skal Leverandøren levere ett sett av dokumentasjon tilstrekkelig for å utføre prøver og kontroller.

Dersom ikke annet avtales, skal Leverandøren innen én måned etter overtagelse overlevere 3 sett av følgende sluttdokumentasjon:

1. Komplet sett tegninger for drift og vedlikehold i henhold til dokumentliste i denne Kontrakten. Prøveprotokoller og sertifikater
2. Utstysliste inkl. tekniske data
3. Nødvendige tegninger for drift og vedlikehold, utskiftninger og rehabilitering
4. Nødvendige reservedelslister
5. Detaljerte drifts- og vedlikeholdsbeskrivelser.

All dokumentasjon skal med mindre annet er avtalt, leveres på norsk. Dersom dokumentasjonen er oversatt fra et fremmed språk, skal også originalversjonen vedlegges.

- 6.6 Leverandøren forplikter seg til i rimelig utstrekning å holde lager av reservedeler eller kunne levere disse på kort varsel i et omfang og i løpet av et tidsrom som avtales mellom Partene. Der intet er avtalt, skal dette gjelde i 10 år fra overtagelse.

Alle dokumenter skal leveres i henhold til fremdriftsplanen og bestemmelsene i Vedlegg A – Arbeidsbeskrivelse og Vedlegg D – Administrative Bestemmelser. Hvis ikke annet er spesielt avtalt, skal dokumentene også leveres Kjøperen på et elektronisk format som på forhånd er akseptert av Kjøperen.

7 Personell m.v.

Det skal ikke anvendes ulovlig arbeidskraft ved Leverandørens (inkl. alle Underleverandørers) kontraktsoppfyllelse. All arbeidskraft hos Leverandøren og underleverandører skal behandles slik at internasjonalt anerkjente prinsipper og retningslinjer knyttet til menneske- og arbeidstagerrettigheter, barnarbeid, miljø og korrupsjon respekteres.

Leverandøren skal sørge for at kun tilstrekkelig kvalifisert personell benyttes, og skal, på Kjøperens anmodning, overlevere detaljert informasjon over personellens kvalifikasjoner.

Kjøperen forbeholder seg retten til å godkjenne alt personell som skal utføre arbeid i forbindelse med Kontrakten. Godkjennelse kan ikke nektes uten saklig grunn. Tilsvarende gjelder når godkjent personell erstattes med nytt.

Kjøperen kan også, dersom det foreligger saklig grunn, nekte tidligere godkjent personell å utføre arbeid i forbindelse med Kontrakten.

Leverandøren skal på egen bekostning sørge for utskiftning av personell som opptre klanderverdig eller viser seg uegnet til å utføre sine arbeidsoppgaver.

8 Helse, miljø og sikkerhet (HMS) og forhold til ytre miljø

Leverandøren skal ha dokumenterte systemer som oppfyller Kjøperens krav til styring og overvåking av helse, arbeidsmiljø og sikkerhet som angitt i Vedlegg D – Administrative Bestemmelser.

Leverandøren skal likeledes forholde seg til og etterfølge Kjøperens miljøkrav, inntatt i Vedlegg D – Administrative Bestemmelser.

9 Samarbeid mellom leverandører

Leverandøren har innenfor Kontraktens rammer plikt til å samarbeide med Kjøperen og andre leverandører, samt innrette seg i forhold til disse på en slik måte at ingen sinkes i sitt arbeid.

Kjøperen har, dersom ikke annet avtales, ansvaret for koordinering av samarbeid mellom leverandørene. Leverandøren plikter å rette seg etter de instruksjoner Kjøperen gir som ledd i slik koordinering og som Leverandøren med rimelighet kunne påregne ved inngåelse av Kontrakten, uten at dette skal ansees som noen endring.

10 Underleveranser

- 10.1 Overdragelse av plikter etter kontrakten til tredjemann er ikke tillatt. Dette omfatter også konserninterne overdragelser og overføringer i kraft av fusjon/fisjon el.l.

Bruk av andre underleverandører enn de som er spesifisert i Vedlegg H – Underleverandører er ikke tillatt. Dette gjelder også underunderleverandører osv.

- 10.2 Leverandøren er ansvarlig for Underleveranser som om Leverandøren selv hadde utført dem. Leverandøren plikter å overta ansvaret for tiltransporterte Underleveranser som om han selv hadde utført disse. Dette gjelder likevel ikke dersom Leverandøren innen 14 Dager etter at han har fått melding om Kjøperens bestemmelse nekter å overta ansvaret og nektelsen har saklig grunn i den annen leverandørs forhold, herunder hans solvens.

- 10.3 Leverandøren skal ikke inngå kontrakt om Underleveranser for noen del av Leveransen uten at Kjøperen på forhånd har gitt skriftlig samtykke til det. Bruk av innleid arbeidskraft og mindre innkjøp/ikke vitale komponenter trenger ikke slikt samtykke. Det samme gjelder Underleveranser opplistet i Kontrakten. Kjøperen kan ikke nekte samtykke til en Underleveranse uten saklig grunn.

- 10.4 Kontrakter for Underleveranser skal inneholde de bestemmelser som er nødvendige for at Leverandøren skal kunne oppfylle sine plikter etter Kontrakten og Kjøperen skal få de rettigheter overfor Underleverandørene som forutsettes i Kontrakten.

- 10.5 Når Kjøperen krever det, skal Leverandøren gi Kjøperen kopier av alle kontraktdokumenter vedrørende en Underleveranse før kontrakt blir inngått. Dette gjelder likevel ikke kontraktsprisen med mindre annet avtales mellom Partene.

11 Fremdrift

- 11.1 Leverandøren skal gjennomføre Leveransen i henhold til de i Kontrakten fastsatte frister og delfrister/milepæler i Vedlegg C – Frister.

- 11.2 Leverandøren skal innen delfrist fastsatt i Vedlegg C – Frister utarbeide en detaljert fremdriftsplan frem til overtagelse. Den skal bl.a. omfatte prosjektering, teknisk bearbeidelse, tegninger, produksjon, fabrikkaksept (FAT), transport, demontering og montering på monteringsstedet, Systemutprøving, Idriftsettelse samt dokumentasjon, og være i overensstemmelse med de delfrister/milepæler og øvrige bestemmelser som er angitt i Kontrakten.

- 11.3 Har Leverandøren grunn til å anta at Leveransen ikke kan utføres i samsvar med den gjeldende fremdriftsplan, skal han snarest mulig deretter, og uten ugrunnet opphold, gi Kjøperen skriftlig beskjed om følgende:

1. årsaken til forsinkelsen, og
2. antatt virkning for fremdriftsplanen og andre deler av Leveransen, og

3. de tiltak som Leverandøren anser egnet for å unngå, innhente eller begrense forsinkelsen

- 11.4 Er de tiltak Leverandøren foreslår eller setter i verk, etter Kjøperens mening, ikke tilstrekkelige til å unngå eller innhente forsinkelsen, kan Kjøperen kreve at Leverandøren treffer nødvendige tiltak for å sikre at levering skjer til rett tid.
- 11.5 Dersom Leverandøren mener forsinkelsen er forårsaket av forhold Kjøperen svarer for, gjelder reglene for Endringsordre.

ENDRINGER, INNSTILLING OG AVBESTILLING

12 Endringer

12.1 *Kjøperens rett til å pålegge Leverandøren endringer*

Kjøperen har rett til i overensstemmelse med 12.2 å pålegge Leverandøren endringer i utførelsen. Endringen må stå i sammenheng med det Kontrakten omfatter, og ikke være av en vesentlig annen art. Endringen kan blant annet gå ut på tilleggsarbeid, reduksjon av arbeidets omfang eller andre endringer.

Leverandøren er ikke forpliktet til å utføre tilleggsarbeid som omfatter mer enn 20 % netto tillegg til Kontraktssummen. For øvrig plikter Leverandøren å utføre den pålagte endring selv om Partene er uenige om vederlaget eller andre konsekvenser av endringen.

12.2 *Skriftlig pålegg*

Kjøperens pålegg om endring skal være skriftlig og gi spesifisert beskjed om hva endringen består i ("Endringsordre"). Endringsordre skal gis Leverandøren i god tid før endringen skal gjennomføres.

Leverandøren har ikke plikt til å utføre endringen med mindre han har mottatt Endringsordre eller Omtvistet Endringsordre fra Kjøperen.

Dersom Endringsordren får konsekvenser for Kontraktssummen og/eller fremdriften, skal disse forsøkes avtalt mellom Partene.

12.3 *Uenighet om hvorvidt det foreligger en endring*

12.3.1 Krever Kjøperen i form av tegninger, spesifikasjoner, pålegg eller på annen måte utført et nærmere bestemt arbeid som Leverandøren mener ikke er en del av hans plikter etter Kontrakten, skal han skriftlig kreve at Kjøperen utformer en Endringsordre. Leverandøren skal i kravet beskrive det arbeid som etter hans oppfatning ikke er en del av hans plikter etter Kontrakten, begrunne hvorfor de ikke omfattes av hans plikter og angi de virkninger som arbeidet etter Leverandørens syn vil ha på fremdriftsplan og Kontraktssummen. Unnlater Leverandøren å fremsette slikt krav uten ugrunnet opphold etter at Kjøperen krever arbeidet utført, taper han retten til å gjøre gjeldende at arbeidet er en endring.

12.3.2 Når Kjøperen mottar et krav i henhold til 12.3.1, skal han uten ugrunnet opphold enten

1. utferdige Endringsordre, eller
2. dersom Kjøperen mener at dette arbeidet er en del av Leveransen; utferdige en omtvistet endringsordre som skal identifisere det arbeidet som uenigheten gjelder og inneholde en begrunnelse for hvorfor det ikke utstedes Endringsordre ("Omtvistet Endringsordre"). Ved mottagelse av en Omtvistet Endringsordre skal Leverandøren iverksette denne uten ugrunnet opphold. Ethvert avslag på krav om tilleggsbetaling skal ansees som en Omtvistet Endringsordre for det arbeidet uenigheten gjelder.

12.3.3 Unnlater Kjøperen uten ugrunnet opphold å gjøre noen av delene, anses Leverandørens krav om at arbeidet representerer en endring som akseptert.

12.3.4 Hvis Leverandøren ikke har reist søksmål eller blitt enig med Kjøperen om å avgjøre saken ved tvisteløsning i samsvar med pkt. 33.2 innen 6 måneder etter utstedelsen av Omtvistet Endringsordre, skal arbeidet ikke ansees som en endring, og det skal påføres den Omtvistede Endringsordre at den anses som en del av Leveransen.

12.4 Oppgjørsregler ved endringer der enhetspriser/rater er avtalt

- 12.4.1 Medfører endringen økning eller reduksjon av mengder det er fastsatt enhetspriser/rater for, legges disse prisene til grunn for oppgjøret. Enhetsprisene/ratene legges også til grunn for oppgjøret dersom endringen gjelder arbeid som i det alt vesentlige er likeartet med arbeider det er fastsatt enhetspriser/ rater for. Partene kan imidlertid kreve enhetsprisene/ratene justert for avviket. Justeringen skal reflektere de opprinnelige enhetspriser/raters prisnivå.
- 12.4.2 Forrykkes forutsetningene for å anvende enhetsprisene/ratene etter 12.4.1 på grunn av omfanget av eller antallet av endringer, tidspunktet for endringene eller lignende, har begge Parter krav på at det gjøres tillegg til eller fradrag i enhetsprisene/ratene for de fordyrelser eller besparelser som dette har medført.
- 12.4.3 Den Part som vil gjøre krav på justering i henhold til 12.4.1 eller tillegg eller fradrag i henhold til 12.4.2, skal uten ugrunnet opphold skriftlig varsle den annen Part. Unnlater han dette, har han bare krav på tillegg eller fradrag som den annen Part måtte forstå at endringen ville føre til.

12.5 Oppgjørs- og revisjonsregler ved endringer der enhetspriser/rater ikke er avtalt eller ikke er anvendelige

Kan ikke oppgjørsreglene i 12.4 anvendes, skal Leverandøren gi Kjøperen et krav på tillegg eller tilbud om fradrag. Et krav på tillegg skal tilsvare merkostnaden ved økning av arbeidsomfanget med tillegg av fortjeneste, mens tilbud om fradrag skal tilsvare besparelsen ved reduksjon av arbeidsomfanget. Unnlater Leverandøren å fremsette krav på tillegg uten ugrunnet opphold, og senest innen endringsarbeidene settes i gang, har han bare krav på slikt tillegg som Kjøperen måtte forstå at endringen ville medføre.

Blir ikke Partene enige om prisen på et slikt tilleggsarbeid, skal arbeidet utføres etter regning i henhold til regler og priser i Vedlegg B – Vederlaget og forfall. Arbeidet skal utføres som regningsarbeid inntil eventuell avtale om fast pris foreligger. Leverandøren skal varsle Kjøperen umiddelbart når regningsarbeidet starter.

Kjøperen har rett til å foreta revisjon av alle oppgjør hos Leverandøren og Underleverandører der disse betales etter regning.

Sannsynliggjør Leverandøren at revisjon kan innebære fare for at fortrolig informasjon eller informasjon som ikke er relevant for kontrollens formål, kommer uvedkommende i hende, kan han for så vidt kreve at revisjonen skal foretas av nøytral revisor.

Kjøperens rett til revisjon gjelder så lenge Kontrakten gjelder og inntil to år etter utgangen av det år da Leveransen ble overtatt.

Betaling skal ikke ha betydning for Kjøperens rett til å foreta revisjon. Viser det seg at det foreligger feil, skal ny avregning foretas enten denne er til gunst eller ugunst for Leverandøren.

13 Kjøperens rett til avbestilling

- 13.1 Kjøperen har til enhver tid rett til å avbestille hele eller deler av Leveransen ved skriftlig varsel til Leverandøren.
- 13.2 I tilfelle slik avbestilling skal Kjøperen betale til Leverandøren:
1. den del av Kontraktssummen som tilsvarer den utførte del av Leveransen, og
  2. alle nødvendige direkte kostnader som er påført Leverandøren i forbindelse med avbestillingen, og
  3. det minste av:
    - a) 4 % av Kontraktssummen, eller

4. 6 % av den del av Kontraktssummen som tilsvarer den del av Leveransen som ikke er utført på avbestillingstidspunktet.

Betaling skal skje i samsvar med bestemmelsene i pkt. 18.

Ved avbestilling overtar Kjøperen den utførte del av Leveransen. Overtagelsesprotokoll dateres og signeres. Den skal angi hver av Partenes syn på hvor stor prosentvis andel av Leveransen som er utført, beregnet etter Kontraktens prinsipper for fremdriftsberegninger. Reglene i pkt. 17 får tilsvarende anvendelse så langt de passer.

- 13.3 Leverandøren skal etter instruks fra Kjøperen gjøre sitt beste for å avbestille Underleveranser på slike betingelser som Kjøperen kan godta. Leverandøren skal derfor inngå kontrakter med sine Underleverandører på like avbestillingsbetingelser som i sin kontrakt med Kjøperen, og underrette Kjøperen dersom dette ikke lykkes. Dersom Kjøperen velger å fullføre Leverandørens Underleveranser skal Partene samarbeide for å få disse overført til Kjøperen.
- 13.4 På Leverandørens anmodning skal Kjøperen for egen regning fjerne den ikke ferdigstilte Leveranse og Kjøperens Leveranser fra Leverandørens lokaliteter.

Dersom dette ikke gjøres innen rimelig tid, kan Leverandøren, etter først å ha varslet Kjøperen, flytte dem til et egnet sted for lagring for Kjøperens regning og risiko. Leverandøren skal inntil den ikke ferdigstilte Leveranse og Kjøperens Leveranser er fjernet, oppbevare dem på en sikker måte for Kjøperens regning og risiko.

14 Kjøperens rett til midlertidig å innstille arbeidet

Kjøperen kan med varsel til Leverandøren kreve at utførelsen av Leveransen eller deler av denne blir midlertidig innstilt. Mens utførelsen er innstilt, skal Leverandøren sikre Kontraktsgjenstanden, Kjøperens Leveranser og tilhørende materialer.

Varslet skal angi hvilken del av Leveransen som skal innstilles, fra hvilken dato dette skal skje og forventet dato for gjenopptagelse av arbeidet.

Leverandøren skal gjenoppta arbeidet etter varsel fra Kjøperen.

Kjøperen skal dekke direkte merkostnader Leverandøren påføres som følge av innstillingen av arbeidet, herunder kostnader til sikring av Kontraktsgjenstanden, og Leverandøren skal gis fristforlengelse som tilsvarer den tid arbeidet ble krevet innstilt.

Partene skal søke å bli enige om omfanget av Leverandørens mobiliseringsberedskap i den tid arbeidet er innstilt, herunder hvilke kostnader dette vil påføre Kjøperen.

FORSENDELSE OG MONTERING

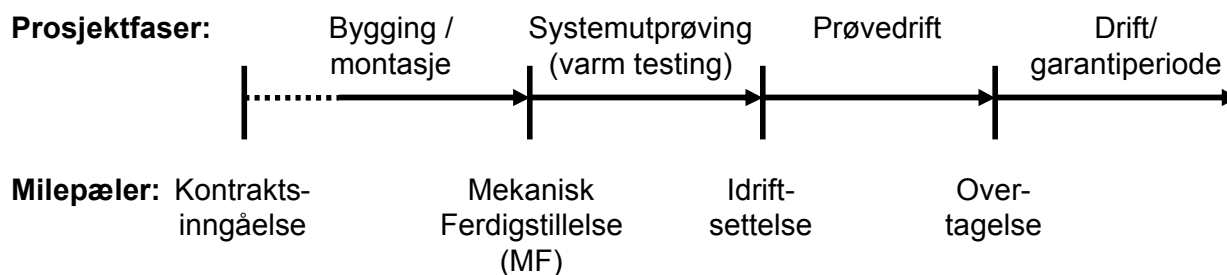
15 Forsendelse og montering

- 15.1 Varsel om at Kontraktsgjenstanden er klargjort for sending, skal gis i så god tid at Kjøperen får mulighet til å besiktige denne før emballering og sending.
- 15.2 Kontraktsgjenstanden skal transporteres i forsvarlig emballert stand tilpasset den aktuelle transportmåte.
- 15.3 Alle kolli skal merkes forsvarlig for hurtig og sikker identifikasjon, samt vektmerkes
- 15.4 All transport nødvendig for å fullføre Leveransen er Leverandørens ansvar og risiko med mindre annet er avtalt i Kontrakten.
- 15.5 Kjøperen har ansvaret for at nødvendige byggearbeider som han skal besørge, er ført så langt at monteringen kan påbegynnes til avtalt tid.
- 15.6 Dersom Kjøperen forstår eller har grunn til å anta at Kontraktsgjenstanden ikke kan tas imot til avtalt tid, skal Kjøperen omgående underrette Leverandøren skriftlig med begrunnelse for forsinkelsen. Leverandøren skal etter avtale med Kjøperen besørge lagring av materiellet og holde materiellet forsikret, begge deler for Kjøperens regning. Dog skal de første 30 Dagene av forsinkelsen være kostnadsfri for Kjøperen
- 15.7 Kjøperen skal opplyse hvilke ytelser som er naturlig tilgjengelig for Leverandøren på montasjestedet. Det er Leverandørens ansvar på forhånd å avklare om disse ytelsene er tilstrekkelige og egnet for formålet, og kostnadene forbundet med bruken av disse. Med mindre annet er avtalt, skal Leverandøren betale for ytelsene.
- Alle ytelser som ikke er avklart med Kjøperen, er Leverandørens ansvar.
- 15.8 Leveransen skal, dersom ikke annet er avtalt, utføres innen rammen av den arbeidstidsordning og det arbeidsreglement som gjelder på arbeidsstedet, samt ellers følge de offentlige og stedlige bestemmelser når det gjelder sikkerhetsforskrifter, miljø- og vernetiltak. Det gjøres spesielt oppmerksom på de stedlige bestemmelser om inn- og utpassering samt kontroll, og disse kontrollbestemmelsene gjøres fullt ut gjeldende for alle Leverandørens og Underleverandørers montører, arbeidere og øvrig personell.
- 15.9 Leverandøren skal såvel forut for Idriftsettelse som i løpet av evt. Prøvedriftsperiode gi Kjøperens personell forsvarlig instruksjon i Kontraktsgjenstandens betjening og vedlikehold i henhold til Kontraktens bestemmelser.
- 15.10 Når det gjelder adgang til kraftforsyningsanlegg og til å gi opplysninger om slike anlegg, skal bestemmelser gitt i medhold av Energiloven av 29. juni 1990 med evt. senere endringer, følges.

MEKANISK FERDIGSTILLELSE, IDRIFTSETTELSE, KJØPERS PRØVEDRIFT OG OVERTAGELSE

16 Mekanisk Ferdigstillelse, Idriftsettelse, Prøvedrift

16.1 De nedenstående bestemmelser er basert på følgende gjennomføringskonsept:

16.2 Leverandøren skal, som en del av Leveransen, Mekanisk Ferdigstille Kontraktsgjenstanden før denne til Kjøper skriftlig meldes Mekanisk Ferdigstilt og klar for Systemutprøving med påfølgende Prøvedrift. Mekanisk ferdigstillelse foreligger når Kontraktsgjenstanden i regi av Leverandøren er bygget, testet, inspisert og dokumentert (herunder utfylte sjekklister og mangellister) å være i samsvar med Kontrakten.

Systemutprøving gjennomføres i regi av Leverandøren, med dedikert bistand og oppfølging fra Kjøper. Kjøpers bistand og oppfølging skal særlig ivareta forholdet til Leveransens samspill med eventuelle leveranser fra andre leverandører, eksisterende utstyr og Kjøpers eventuelle egeninnsats.

Leverandøren plikter å utarbeide planer og prosedyrer for Systemutprøvingen. Leverandøren skal bearbeide resultatet av og sette opp protokoll for prøver som inngår i Systemutprøvingen. Leverandøren skal holde nødvendig utstyr og personell for å gjennomføre Systemutprøvingen.

Når Systemutprøving er avsluttet, skal Kjøper gi skriftlig bekreftelse til Leverandøren om at Kontraktsgjenstanden er klar til Prøvedrift. Før slik bekreftelse er gitt, skal Kjøperen ikke ta Kontraktsgjenstanden eller noen del av den i bruk.

Mindre mangler skal ikke hindre at Mekanisk Ferdigstillelse og/eller Idriftsettelse klar for Kjøpers Prøvedrift anses oppnådd, forutsatt at disse mangler ikke har praktisk betydning for Idriftsettelse og Kjøperens Prøvedrift.

16.3 Etter Idriftsettelse klar for Kjøpers Prøvedrift kommer Kjøpers Prøvedrift. Tidsrom for Prøvedrift i regi av Kjøperen skal om ikke annet er fastsatt i Kontrakten, være 3 mnd.

16.4 Under Prøvedrift skal Leverandøren ha anledning til, i samråd med Kjøperen, å ta Kontraktsgjenstanden ut av drift i inntil 1/3 av Prøvedriftstiden for utbedring eller reparasjon, uten konsekvenser som nevnt i pkt. 16.6. Kjøperen har full bruksrett til Kontraktsgjenstanden i Prøvedriftstiden, inklusive rett til alle inntekter som Prøvedriften genererer. Slik bruk medfører ingen overtagelse av Leveransen.

16.5 Leverandøren har i Prøvedriftstiden ansvaret for at Kontraktsgjenstandens funksjoner er i henhold til kontraktspesifikasjonene og skal i denne perioden holde det personell på anlegget som er nødvendig for å kunne foreta hurtig feilretting og evt. andre tiltak for å ferdigstille Leveransen i henhold til Kontrakten.

Driftsansvaret i henhold til "Forskrifter for elektriske forsyningsanlegg" tilligger Kjøperen hvis ikke annet er avtalt.

- 16.6 Dersom det under Kjøperens Prøvedrift oppstår driftsstopp i mer enn 1/3 av Prøvedriftstiden eller avdekkes vesentlige mangler som medfører at Kontraktsgjenstanden ikke kan benyttes som forutsatt i henhold til kontraktsspesifikasjonene, skal Prøvedriften startes på nytt etter at Leverandøren har rettet manglene. Alternativt kan Kjøperen etter eget valg velge å forlenge Prøvedriftstiden tilsvarende den tid Kontraktsgjenstanden ikke kunne benyttes som forutsatt.

17 Overtagelse

- 17.1 Før overtagelse kan skje, skal, dersom ikke annet følger av Kontrakten, Kontraktsgjenstanden oppfylle alle Kontraktens krav og alle prøver inklusive Prøvedrift skal være tilfredsstillende gjennomført. Dersom det er spesifisert i Kontrakten at det skal avholdes prøver, skal Kjøperen varsles i god tid slik at deltakelse på slike prøver er mulig. Leverandøren skal avholde slike prøver samt utarbeide og fremlegge prøveprotokoller fra disse. Dersom Kjøperen varsles om prøver, men uteblir, skal Leverandørens prøveprotokoll anses å gi en korrekt beskrivelse av prøven med mindre Kjøperen beviser noe annet.

- 17.2 Overtagelse av Kontraktsgjenstanden skjer ved at Partene i fellesskap etter minst 14 Dagers forutgående varsel fra Leverandøren holder overtagelsesforretning hvorunder Leveransen besiktiges og det opprettes Overtagelsesprotokoll på Kjøperens format. Dette skal finne sted når leveringsdato er nådd, og Kontraktsgjenstanden er ferdig, har gjennomgått de prøver som Kontrakten foreskriver og er klar for Overtagelse, sml. pkt. 17.3.

Overtagelsesprotokollen skal dateres og signeres av begge Parter. Protokollen skal angi hvem som er tilstede, de mangler som måtte påvises, frist for utbedring av disse, tidspunkt for eventuell etterbesiktigelse og hvorvidt Leveransen overtas (helt eller delvis) eller nektes overtatt. Hel eller delvis nektelse av å overta Leveransen skal i protokollen begrunnes av Kjøperen. Godtar ikke Leverandøren nektelsen, skal dette begrunnes i protokollen. Det samme gjelder dersom Partene er uenige om en påstått mangel ved Leveransen.

- 17.3 Kjøperen kan nekte å overta Leveransen (helt eller delvis) hvis det ved overtagelsesforretningen er slike mangler at disse eller utbedringen av dem vil vanskeliggjøre den forutsatte bruk av Leveransen i en grad som gir Kjøperen rimelig grunn til å nekte overtagelse, herunder hvis Kontraktsgjenstanden må utbedres i større omfang og/eller det må foretas rettinger og/eller suppleringer som hindrer sikker drift og/eller andre leverandørers arbeid. Det samme gjelder hvis det ikke foreligger kontraktsmessig dokumentasjon som er nødvendig for å vurdere om Leveransen er kontraktsmessig.
- 17.4 Kjøperen kan overta deler av Leveransen hvis Kontrakten gir særskilt hjemmel for det. Ved delovertagelse får bestemmelsene om overtagelse tilsvarende anvendelse.

- 17.5 Ved overtagelse inntreffer følgende virkninger:

1. Risikoen for Kontraktsgjenstanden går over fra Leverandøren til Kjøperen
2. Leverandørens plikt til å holde forsikring mot Kontraktsgjenstandens hendelige undergang bortfaller
3. Reklamasjonsfristen starter
4. Sikkerhet som Leverandøren har stilt for ansvar i byggetiden, nedtrappes, jfr. pkt. 19.1
5. Leverandøren får rett til å sende sluttnota, etter reglene i pkt. 18.4. og 18.5.

FAKTURERING, BETALING OG SIKKERHETSSTILLELSE

18 Fakturering og betaling

- 18.1 Kjøperen skal, forutsatt at kontraktsforpliktelsene er oppfylt, betale Leverandøren i henhold til faktureringsplanen i Vedlegg B – Vederlaget og forfall. Dersom Leverandøren skal stille sikkerhet i henhold til Kontrakten, plikter ikke Kjøperen å betale før slik sikkerhet er stilt.
- 18.2 Når Kjøperen har mottatt faktura fra Leverandøren som tilfredsstillter Kontraktens krav, skal Kjøperen innen 30 Dager betale den del av fakturabeløpet som ikke er omtvistet. Kjøperen må senest ved utløpet av 30-dagersfristen varsle Leverandøren dersom deler av fakturabeløpet er omtvistet og grunnen til det.
- 18.3 Ved forsinket betaling har Leverandøren rett til å kreve renter etter Lov om renter ved forsinket betaling. Dette gjelder dog ikke ved forsinket betaling som følge av at Leverandøren ikke har fremlagt faktura som tilfredsstillter Kontraktens krav.
- 18.4 Leverandøren skal senest 60 Dager etter overtagelse fremlegge for Kjøperen forslag til sluttoppgjør vedlagt slutfaktura. Forslaget skal inneholde en oppstilling over det endelige oppgjør for Leveransen, samt en bekreftelse på at alle gjenstående arbeider notert på mangelliste i Overtagelsesprotokoll er gjennomført og godkjent av Kjøperen, eventuelt hva som skal gjenstå. Alle krav Leverandøren mener å ha mot Kjøperen, skal spesifiseres i forslaget.
- 18.5 Krav som ikke er medtatt i forslaget til sluttoppgjør, kan ikke senere gjøres gjeldende av Leverandøren.
- 18.6 Innen 60 dager etter at Kjøperen har mottatt forslag til sluttoppgjør, må Kjøperen varsle Leverandøren dersom det gjøres innvendinger mot forslaget. Kjøperen skal begrunne hva innvendingene består i.
- 18.7 Innen 60 dager etter at Leverandøren har mottatt Kjøperens standpunkt til forslaget til sluttoppgjør, må den Part som mener å ha noe tilgodehavende hos den annen Part varsle dersom det vil bli reist søksmål i anledning sluttoppjøret, og spesifisere kravet. Oversittes fristen, tapes retten til å gjøre kravet gjeldende.

19 Sikkerhetsstillelse

- 19.1 Leverandøren skal, dersom ikke annet fremgår av Kontraktens vedlegg, stille sikkerhet for riktig oppfyllelse av Kontrakten, herunder morarenter og inndrivelsesomkostninger ved mislighold. Denne sikkerhet skal, såfremt det ikke er truffet avtale om annen størrelse, være 10 % av Opprinnelig Kontraktssum og være stillet innen 14 Dager etter at Kontrakten er underskrevet. Den skal gjelde til overtagelse er skjedd og deretter ut Reklamasjonsperioden eller til Leverandøren har oppfylt sine forpliktelser dersom dette er senere. Sikkerheten skal reduseres til 5 % ved overtagelse.
- 19.2 Leverandøren skal, dersom ikke annet fremgår av Kontraktens vedlegg, stille sikkerhet for de forskudds- og fremdriftsbeløp som Kjøperen betaler før overtagelsen. Disse forskudds- og fremdriftsgarantier skal gjelde til overtagelse er skjedd.
- 19.3 Sikkerhet fra Leverandøren skal gis som selvskyldnerkausjon fra bank eller annen garantist som på forhånd er godkjent av Kjøperen og ha full gyldighet uavhengig av forholdet mellom garantist og Leverandøren. Kausjonsløftet skal rettes direkte til Kjøperen og ikke være begrenset på annen måte enn her angitt. Kjøperen kan kreves fullførelsesgaranti fra morselskap i tillegg til ovennevnte bankgaranti. All sikkerhetsstillelse skal stilles overfor Kjøperen før Leverandøren sender sin første faktura.

20 Eiendomsrett til Kontraktsgjenstanden m.v.

- 20.1 Kjøperen blir eier av Kontraktsgjenstanden ved overtagelsen.
- 20.2 Leverandøren plikter uavhengig av eierforhold å holde Kontraktsgjenstanden forsikret i henhold til pkt. 27.

KONTRAKTSBRUDD OG FORCE MAJEURE

21 Leverandørens forsinkelse

- 21.1 Hvis Leverandørens levering er forsinket i henhold til den overtagelsesdato som er avtalt i, eller i medhold av, Kontrakten eller Leverandøren er forsinket i relasjon til en dagmulktssanksjonert milepæl, skal Leverandøren betale dagmulkt til Kjøperen. Dersom ikke annet er avtalt, skal dagmulkten være 0,3 % av Opprinnelig Kontraktssum pr. Dag, dog minimum NOK 3.000,- pr. Dag.

Dersom milepæl for Mekanisk Ferdigstilling oppnås, bortfaller Kjøperens rett til dagmulkt for forsinkelse i relasjon til de tidligere dagmulktssanksjonerte milepæler, med mindre Kjøperen godtgjør å ha lidt tap på grunn av slik tidligere forsinkelse.

Leverandørens totale ansvar for forsinkelse etter Kontrakten er begrenset til 15 % av Kontraktssummen.

- 21.2 Påløpt dagmulkt gjøres opp i forbindelse med sluttoppgjøret. Dersom det er klart at den totale dagmulkt vil bli større enn sluttoppgjøret, har Kjøperen rett til å holde tilbake nødvendige beløp også i enhver uforfalt betaling, dog slik at totalt tilbakeholdt beløp ikke blir mer enn 15 % av Kontraktssummen.
- 21.3 Kjøperen kan heve Kontrakten på grunn av forsinkelse etter reglene i pkt. 23.

22 Leverandørens mangelsansvar

- 22.1 Det foreligger en mangel dersom Leveransen ikke er i den stand Kjøperen har krav på etter Kontrakten og dette ikke skyldes forhold Kjøperen svarer for. Med mindre annet er fastsatt i Avtaledokumentet, kan reklamasjon over en mangel ikke fremsettes senere enn 24 måneder regnet fra overtagelsen. I relasjon til mangler på vitale deler som er skjulte eller som først kan avdekkes under en driftssituasjon som ikke materialiserer seg før på et senere tidspunkt, gjelder en utvidet garantitid på 48 måneder, regnet fra overtagelsen.
- 22.2 Leverandøren utbedrer en mangel, løper en ny reklamasjonsfrist for de deler av Leveransen som er utbedret i 12 måneder fra den dag utbedringen ble fullført, hvis ikke den resterende del av den opprinnelige reklamasjonsfristen er lengre. Dog skal reklamasjonsfristen ikke overstige 36 måneder fra overtagelsen dersom ikke annet er avtalt. Dersom en mangel viser seg å være seriefeil eller gjennomgående mangel, eller det med rimelighet kan være grunn til å anta dette, skal Leverandøren sørge for å utbedre eller endre løsninger eller skifte ut samtlige angjeldende deler slik at lignende mangler ikke oppstår.
- 22.3 Mangler påberopt innen fristen i pkt. 22.1 skal Leverandøren snarest mulig utbedre vederlagsfritt. Når Leverandøren skal utbedre skader på andre deler av Leveransen som er forårsaket av en mangel. Videre er Leverandøren ansvarlig for kostnader til utbedring av skader på Kjøperens eiendom som ikke omfattes av Kontrakten dersom skaden er en følge av mangel som skyldes uaktsomhet hos Leverandøren eller en Underleverandør. Ansvar etter foregående setning skal dog være begrenset til det høyeste av et beløp på 100 % av Kontraktssummen og NOK 5 millioner, med mindre skaden er en følge av forsett eller grov uaktsomhet utvist av Leverandøren eller en Underleverandør. Forutsetningen for plikten til å dekke slike utgifter er at utbedringen utføres av Kjøperen på en rimelig og forsvarlig måte.
- 22.4 Før reklamasjonsarbeidet påbegynnes, skal Leverandøren gi Kjøperen melding om de tiltak han tar sikte på å utføre, samt tidspunkter for utbedringen. Kjøperen skal uten ugrunnet opphold meddele Leverandøren sitt syn på Leverandørens planer for utbedring.
- 22.5 Hvis Leverandøren ikke utbedrer en mangel eller de skader den har forårsaket innen rimelig tid etter Kjøperens reklamasjon, har Kjøperen rett til selv å utføre slik utbedring eller la Tredjemann gjøre dette. Alle

nødvendige kostnader som følge av dette skal bæres av Leverandøren, forutsatt at Kjøperen går frem på en rimelig måte. I slike tilfeller skal Leverandøren umiddelbart informeres.

- 22.6 Dersom det ikke innen rimelig tid viser seg mulig å utbedre mangelen på denne måte, har Kjøperen rett til å kreve et forholdsmessig avslag i Kontraktssummen beregnet på grunnlag av den reduksjon i Leveransens verdi som mangelen medfører. Prisavslaget skal minst settes til den besparelse Leverandøren har oppnådd som følge av at Leveransen ikke er kontraktsmessig.
- 22.7 Dersom utbedringsarbeidet utføres av Kjøperen eller noen Kjøperen svarer for, er ikke Leverandøren lenger ansvarlig for utbedringsarbeidet eller manglende utbedring og følgene av dette.
- 22.8 Det skal betales mulkt (eller eventuelt annen sanksjon) i henhold til Vedlegg A – Arbeidsbeskrivelse for de der angitte ytelsesmangler ved Kontraktsgjenstanden. Med unntak som nevnt i pkt. 22.9, kan Kjøperen ikke kreve annen erstatning for disse angitte ytelsesmangler.
- 22.9 Dersom en mangel har påført Kjøperen et tap som ikke dekkes i henhold til pkt. 22.1-22.7 over, kan Kjøperen kreve dette dekket bare dersom mangelen har sin årsak i forsett eller grovt uaktsomt forhold hos Leverandøren eller en Underleverandør.

23 Hevning på grunn av Leverandørens kontraktsbrudd

- 23.1 Kjøperen har rett til å heve Kontrakten med øyeblikkelig virkning ved skriftlig varsel til Leverandøren dersom:
1. Leverandøren blir insolvent eller innstiller sine betalinger, eller
  2. det foreligger eller det er klart at det vil foreligge vesentlig kontraktsbrudd fra Leverandørens side, eller
  3. Kjøperen har eller det er klart at han vil få rett til maksimal dagmulkt i henhold til pkt. 21.1.
- 23.2 Dersom Kontrakten heves i henhold til pkt. 23.1, har Kjøperen, i den grad Leverandøren har rett til å overdra dette, rett til å kreve overtagelse av den uferdige Leveransen, Kjøperens Leveranser, og rettigheter som er nødvendige for å sette Kjøperen i stand til å fullføre Leveransen selv eller ved hjelp av andre. Leverandøren skal i sin kontrakt med Underleverandører sørge for en slik rett til overtagelse. Hvis Kjøperen har krevd slik overtagelse, skal Kjøperen betale slik del av Kontraktssummen som reflekterer verdien av den mottatte del av Leveransen og annet som overtas. Overtagelsesprotokoll dateres og signeres av begge Parter. Ved slik hevning av Kontrakten er Leverandøren ansvarlig for alle merkostnader, herunder økte finanskostnader, som Kjøperen påføres for å fullføre Kontrakten som følge av hevningen, dog begrenset til 100 % av Kontraktssummen med mindre forsett eller grov uaktsomhet er utvist av Leverandøren eller en Underleverandør. Leverandøren er ansvarlig for tap utover merkostnader som Kjøperen lider som følge av hevningen kun i de tilfeller forsett eller grov uaktsomhet er utvist av Leverandøren eller en Underleverandør.

Når hevning skjer, skal Leverandøren avslutte utførelsen og forlate byggeplassen innen en rimelig tid som fastsettes av Kjøperen.

Hver av Partene har ved hevning rett til å kreve at det umiddelbart avholdes registreringsforretning over det utførte arbeid. Det skal føres protokoll som angir hvem som er tilstede, hva som er utført og mangler ved det utførte. Unnlater en Part å møte uten gyldig grunn, kan den annen Part gjennomføre registreringsforretningen alene.

24 Force Majeure

- 24.1 Ingen av Partene skal anses for å ha misligholdt en forpliktelse etter Kontrakten i den utstrekning han kan godtgjøre at overholdelse av den er blitt forhindret av Force Majeure.

- 24.2 Den Part som vil påberope seg Force Majeure, skal så snart som mulig gi den annen Part varsel om Force Majeure-situasjonen.
- 24.3 I tilfelle av Force Majeure skal hver av Partene dekke sine omkostninger som skyldes Force Majeure-situasjonen.
- 24.4 Så lenge Force Majeure-situasjonen varer, skal Leverandøren i nødvendig utstrekning sikre Kontraktsgjenstanden, Kjøperens Leveranser og tilhørende materialer.
- 24.5 Innen 14 dager etter at Force Majeure-situasjonen har opphørt, skal Leverandøren fremsette overfor Kjøperen eventuelle krav om justering av fremdriftsplanen. Fremdriftsplanen skal i tilfelle justeres med hensyn til den forsinkelsen som Leverandøren er påført som følge av Force Majeure-situasjonen. Fremsettes ikke kravet innen fristens utløp kan det ikke senere fremsettes.

ANSVAR OG FORSIKRINGER

25 Erstatningsansvar utenfor kontraktsforholdet

- 25.1 Leverandøren er ansvarlig overfor Kjøperen for skade på Kjøperens personell og ting som ikke omfattes av Kontrakten i den utstrekning dette følger av alminnelige erstatningsregler. Leverandøren er også ansvarlig overfor Kjøperen for skade på Kjøperens personell og ting som voldes av Underleverandør i den utstrekning Underleverandørens ansvar for skaden følger av alminnelige erstatningsregler. Leverandørens ansvar etter denne pkt. 25.1 er begrenset til det høyeste av et beløp tilsvarende 100 % av Kontraktssummen og NOK 5 millioner, med mindre skaden er en følge av forsett eller grov uaktsomhet utvist av Leverandøren eller en Underleverandør. Skyldes skaden en mangel ved Leveransen, gjelder kun reglene i pkt. 22.
- 25.2 Leverandøren skal holde Kjøperen skadesløs for enhver skade på personell eller ting tilhørende Leverandøren og Underleverandør med mindre skaden er voldt ved Kjøperens uaktsomhet.
- 25.3 Leverandøren skal holde Kjøperen skadesløs for ethvert krav fra Tredjemann i den utstrekning Leverandøren eller en Underleverandør er ansvarlig overfor Tredjemann etter alminnelige erstatningsregler.
- 25.4 Leverandørens ansvar etter denne pkt. 25 gjelder fra tidspunktet for ankomst til anleggsområdet eller Kjøperens område generelt inntil Leverandøren har oppfylt alle sine forpliktelser, herunder bl.a. utbedring av mangler, og Leverandøren har fjernet utstyr, maskiner og mannskap fra anleggsområdet og Kjøperens område generelt. I dette tidsrom er ansvaret knyttet til enhver tilstedeværelse på anleggsområdet uten hensyn til om den skadevoldende handling eller unnlatelse finner sted under utførelsen av arbeidet med Leveransen.

26 Ansvarsbegrensning

Leverandørens ansvar etter denne kontrakt omfatter ikke ansvar for Kjøperens tap av inntekt som følger av produksjonstap, med mindre tapet har sin årsak i forsett eller grov uaktsomhet hos Leverandøren eller noen han svarer for. Dette gjelder uavhengig av hva som følger av Kontraktens øvrige bestemmelser.

27 Leverandørens forsikringer

Leverandøren skal sørge for at følgende forsikringer er i kraft så langt risikooverføring er oppnåelig. Leverandørens ansvar er uavhengig av om relevant forsikring er tegnet eller skulle vært tegnet i henhold til Kontrakten.

27.1 *Transportforsikring*

Transportforsikring av Kontraktsgjenstanden skal tegnes på fulle A-vilkår. Dette gjelder også hvor Kjøperen selv besørger transporten helt eller delvis. Forsikringen skal gjelde DDU/DDP, levert anleggssted, Incoterms 2000. Dekningen skal utvides til å omfatte lasting, lossing og mellomlagring i kontraktstiden.

27.2 *Prosjektforsikring*

Forsikringen skal være prosjekt-/montasjeforsikring (all risk) som dekker alle plutselige og uforutsette hendelser med så få unntak som mulig.

Dekningen skal omfatte alle materielle prosjektilhørige verdier losset på anleggsstedet inkludert verdier i Leverandørens varetekt, som ikke er Leverandørens utstyr til gjennomføring av prosjektet.

Kjøperen skal være medforsikret. Forsikringsavtalen skal inneholde en bestemmelse om at forsikringsselskapet ikke kan påberope slike forhold som er nevnt i lov av 16. juni 1989 nr. 69 om forsikringsavtaler (FAL), kapittel 4 eller § 8-1, som grunnlag for å redusere erstatningen.

27.3 Eget materiell

Tilfredsstillende forsikring av maskiner, materiell og utstyr (eget, innleid og lånt) som benyttes til gjennomføring av Leveransen.

27.4 Ansvarsforsikring

Ansvarsforsikring som dekker fysisk skade på Tredjemanns og Kjøperens liv og eiendom, samt den direkte økonomiske følgeskaden, som skyldes Leveransen. Forsikringssummen skal være minimum NOK 25 mill. pr. skadetilfelle/år. Underleverandører skal være medsikret. Skade på Tredjemanns materiell i Leverandørens varetekt skal være inkludert.

Forsikringsavtalen skal ikke inneholde bestemmelser som reduserer skadelidtes rettigheter overfor forsikringsselskapet i forhold til det som følger av FALs ordinære bestemmelser.

27.5 Personforsikringer

Lovpålagt yrkesskadeforsikring av Leverandørens egne faste og midlertidige ansatte, som utfører kontraktsrelatert arbeid.

27.6 Andre forsikringer

Øvrige forsikringer som er bestemt ved lov. Leverandøren skal påse at alle Underleverandører har forsikret sitt ansvar som nevnt i pkt. 25.1 annet punktum.

28 Kjøperens forsikringer

Kjøperen skal sørge for følgende forsikringer.

28.1 Byggherreansvarsforsikring

Forsikring av byggherreansvar relatert til det aktuelle prosjekt. Forsikringssum minimum NOK 25 mill. pr. skadetilfelle.

29 Bestemmelser gjeldende for alle dekningene

29.1 Generelt

Forsikringene skal plasseres i norske eller utenlandske forsikringsselskap med tilfredsstillende finansiell soliditet. Ved plassering i utenlandsk selskap, skal Standard and Poors's Credit rating for selskapet være A- eller bedre. Alternativt tilsvarende rating foretatt av annet anerkjent og uavhengig ratingbyrå.

Forsikringene skal etableres og minimum ha dekningsomfang i henhold til foranstående dekningsbeskrivelse.

Forsikringen av materielle verdier skal dekke de spesifiserte verdier til full gjenanskaffel-sesverdi.

Partene skal uten ugrunnet opphold sende hverandre kopi av forsikringsattest utstedt av forsikringsselskapet som bekrefter at forsikringene er i kraft i henhold til disse kontraktsbestemmelser.

Leverandørens forsikringsdekninger skal på forlangende forevises Kjøperen.

Forsikringene skal være etablert før oppstart av arbeidet med Leveransen, og således blant annet omfatte prosjektering og tilvirkning hos Leverandøren og Underleverandør. Forsikringsdekningen for Kontraktsgjenstandens hendelige undergang skal opprettholdes inntil overtagelse har funnet sted. For

Øvrige dekninger skal forsikringene løpe uavkortet i kontraktstiden inkludert Reklamasjonsperioden, og inntil Leverandøren har fjernet utstyr, materiell og mannskap fra området. Forsikringene skal ikke kunne sies opp eller endres uten at den annen Part har mottatt melding om dette minst 45 Dager før endring skal finne sted.

Dersom ikke Partene har etablert og dokumentert forsikringene i henhold til avtalte bestemmelser, har hver av Partene rett til å etablere forsikringene for den annens regning.

29.2 *Melding om skade*

Begge Parter skal underrette hverandre straks en har fått kjennskap til skade. Kjøperen har rett til å bestemme hva som skal gjøres etter skade, innenfor Kontraktens rammer. Dersom ikke Kjøperen bestemmer noe annet, skal Leverandøren straks gjøre det som er nødvendig for å få kontroll over situasjonen, fastslå skadens omfang og i samråd med Kjøperen og forsikringsleverandør utbedre fysisk skade på hurtigste og beste måte i henhold til gjeldende bestemmelser.

29.3 *Byggherrestyrt forsikringsprogram*

Etter eget ønske har Kjøperen rett til, innen 45 dager før oppstart, å overta ansvaret for etablering og oppfølging av forsikringene under pkt. 27.1 og 27.2 med dekningsomfang og bestemmelser som spesifisert ovenfor.

ANDRE BESTEMMELSER

30 Rettigheter til informasjon, teknologi og oppfinnelser

- 30.1 Kommersiell og teknisk informasjon, herunder tegninger, dokumenter og dataprogrammer uansett lagringsmåte, og kopier av dette, som Kjøperen har stilt til rådighet for Leverandøren, skal være Kjøperens eiendom. Det samme gjelder informasjon som er utviklet av Leverandøren hovedsakelig på grunnlag av slik informasjon som Kjøperen har stilt til rådighet.

Oppfinnelser gjort av Leverandøren hovedsakelig basert på slik informasjon som nevnt i første avsnitt skal også være Kjøperens eiendom. Dette gjelder likevel ikke såfremt Tredjemanns rett er til hinder for det og Leverandøren har gjort det som med rimelighet kan kreves for å sikre seg retten.

Leverandøren skal varsle Kjøperen om slike oppfinnelser som skal være Kjøperens eiendom. Leverandøren skal yte Kjøperen den bistand som er nødvendig for at Kjøperen skal få oppfinnelsene patentert. Kjøperen skal betale Leverandøren for alle rimelige utgifter i forbindelse med slik bistand, inkludert godtgjørelse til Leverandørens ansatte eller andre i henhold til gjeldende lov eller generelle avtaler om godtgjørelse for oppfinnelser.

Leverandøren skal ikke benytte informasjon som nevnt i første avsnitt og oppfinnelser som nevnt i andre avsnitt til andre formål enn utførelse av Leveransen. All dokumentasjon, alle dataprogrammer og kopier skal returneres til Kjøperen ved Kontraktens opphør, med mindre annet avtales.

- 30.2 Kommersiell og teknisk informasjon, herunder tegninger, dokumenter og dataprogrammer uansett lagringsmåte, og kopier av dette, som Leverandøren har stilt til rådighet for Kjøperen, skal være Leverandørens eiendom. Det samme gjelder informasjon som er utviklet av Leverandøren hovedsakelig på grunnlag av slik informasjon og all informasjon for øvrig som er utviklet av Leverandøren i forbindelse med Leveransen og som ikke omfattes av pkt. 30.1.

Oppfinnelser som Leverandøren gjør under utførelsen av Leveransen og som ikke omfattes av pkt. 30.1 andre avsnitt, skal være Leverandørens eiendom.

Kjøperen har en ugjenkallelig, royalty-fri, ikke-eksklusiv bruksrett til informasjon som nevnt i første avsnitt og oppfinnelser som nevnt i andre avsnitt i den utstrekning dette er nødvendig i forbindelse med drift, reparasjon, modifikasjon, utvidelse, ombygging, vedlikehold, utskiftning og rehabilitering av Kontraktsgjenstanden.

31 Patenter

Leverandøren garanterer at Leveransen og alle dets deler kan anvendes av Kjøperen uten hinder av noe patent eller andre immaterielle rettigheter. Leverandøren skal holde Kjøperen skadesløs for ethvert brudd på patenter og immaterielle rettigheter forårsaket av Leverandørens kontraktsoppfyllelse eller Kjøperens bruk av Leveransen eller deler av den. Leverandøren skal også holde Kjøperen skadesløs for enhver krenkelse av immaterielle rettigheter som følge av at Kjøperen benytter dokumenter, tegninger eller dataprogrammer i overensstemmelse med reglene i pkt. 30 over.

32 Hemmeligholdelse av informasjon

- 32.1 All informasjon som Partene utveksler i forbindelse med Kontrakten, skal holdes hemmelig og ikke overføres til Tredjemann uten den annen Parts skriftlige samtykke med mindre annet følger av denne pkt. 32.
- 32.2 Hver av Partene kan imidlertid overføre hemmelig informasjon til Tredjemann i den utstrekning det er

nødvendig for formål som nevnt i pkt. 30 siste avsnitt og/eller fremstilling, bruk, modifikasjon, vedlikehold eller kontroll av Leveransen. Partene skal i slike tilfeller sørge for at Tredjemann undertegner en avtale om hemmeligholdelse. Partene kan videre overføre hemmelig informasjon til Tredjemann dersom

1. slik informasjon var kjent for den mottagende Part på tidspunktet for mottagelsen,
2. er eller blir alminnelig kjent på annen måte enn ved brudd på konfidensialitetspliktene i Kontrakten, eller
3. mottas fra Tredjemann på rettmessig måte uten plikt til hemmeligholdelse.

32.3 Leverandøren skal ikke publisere informasjon i forbindelse med Leveransen eller Kontrakten uten Kjøperens skriftlige godkjenning. Slik godkjenning skal ikke nektes uten saklig grunn.

32.4 Bestemmelsene i denne artikkel skal likevel ikke være til hinder for at Partene overfører hemmelig informasjon til offentlige myndigheter eller annen Tredjemann i den utstrekning dette er nødvendig i henhold til gjeldende lovgivning eller beslutning av offentlig myndighet.

32.5 Denne forpliktelse om hemmeligholdelse skal også gjelde etter at Kontrakten er avsluttet.

32.6 Kontrakten kan etter skriftlig melding til Leverandøren gjøres tilgjengelig av Kjøperen for samarbeidende og/eller deleide selskaper av Kjøperen.

33 Anvendelig lov og tvister

33.1 Denne Kontrakten skal være undergitt og fortolkes i samsvar med norsk rett.

33.2 Tvister som måtte oppstå i forbindelse med Kontrakten, og som ikke løses i minnelighet, skal avgjøres ved søksmål ved den domstol der Kjøperen har sin forretningsadresse. Dersom Partene enes om det, kan en eventuell tvist løses ved voldgift. Tvister skal avgjøres etter norsk rett.